

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. II. Quid, & quotuplex sit moralitas actuum voluntatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

de quo est communiter sermo in quaestione de involuntario, quia sermo est de eo, quod absolute ponitur à parte rei contra voluntatem nolentis illud, sed dum est nolitio quoad affectum, & effectum efficax, effectus non est ponibilis à parte rei, ergo nequit esse simpliciter involuntarius. Hactenus dicta de intentione finis procedunt de intentione absolutâ.

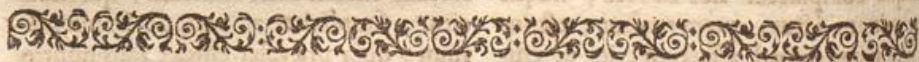
Loquendo de intentione tendente in finem sub aliqua conditione dicitur intentio ex parte objecti conditionata. Ut talis sit efficax, debet conditio judicari possibilis, quia non potest voluntas totum suum conatum impendere ad ponendum id, quod censet poni non posse.

Hinc voluntas ferri non potest efficaciter in objectum conditionatum affectu significato per verbum præsens modi indicativi, quando conditio exprimitur per verbum de præterito modi optativi e.g. *absolvere si esses dispositus*, quia per verbum præsens modi indicativi signi-

ficatur desiderium, per verbum verò optativum supponitur, quòd conditio non subsistat, consequenter, quòd sit per accidens impossibilis; at si affectus in casu allato exprimitur etiam per verbum optativum e.g. *absolverem te, si esses dispositus*, estò non sit desiderium etiam simplex, sed affectus peculiaris naturæ ex modo tendendi diversus, utpote tendens in conditionatum sub conditione saltem consequenter impossibili; quod non habet desiderium, huic tamen æquivalet quoad imputabilitatem, quia ita voluntatem disponit, ut hæc in desiderium efficax erumperet, si conditio per se, aut per accidens non appareret impossibilis. Hoc genus affectus conditionati dici solet propriè velleitas, Izquierdo de DEO D. 34. num. 96. & seq. ac num. 111. contra Valq. 1. 2. D. 42.

cap. 3. & 4.

* *

§. II.

Quid, & quotuplex sit moralitas actuum voluntatis.

520. **A**ctus morales possunt considerari dupliciter. Primò, in genere naturæ, sive Entis, id est secundum physicam Entitatem; sic considerati sumunt suam bonitatem à virtute agentis. Secundò, formaliter seu reduplicativè, ac ut morales sunt, id est, ut imputabiles moraliter ad laudem, aut

vituperium: ad quod non satis est, quòd actus sit liber quoad substantiam, sive physicam Entitatem, sed insuper necesse est esse liberum quoad suam honestatem, aut turpitudinem; sæpe contingit actus aliquos quoad Entitatem liberè exerceri, qui tamen non sint honesti, nec turpes defectu advertentiæ ad honestatem, & mali-

malitiam, ut contingit non modo in pueris ante perfectum usum rationis, sed etiam aliquando in adultis. Quare licet omnis actus moralis sit liber, non tamen omnis actus liber est moralis, Izquierdo de DEO D. 35. num. 2. contra Compron. & alios. De actibus moralibus ut tales sunt, quaestio praefata est.

Dico actus moralis nihil est aliud, quam actus moraliter honestus, aut inhonestus: honestus est consonus, seu conformis naturae rationali ut tali, ita cit. Izquierdo num. 3. cum Vasq. 1. 2. D. 58. cap. 2. Unde moralitas actus moralis est ipsa consonantia, vel dissonantia cum natura rationali ut tali. Sed cum consonantia, aut dissonantia actus non percipitur, nisi per iudicium Rationis, inde est, quod multi moralitatem, id est, bonitatem, & malitiam moralis actus ponant in conformitate, & difformitate cum tali iudicio, id est, cum recta ratione, re ipsa tamen in ea non consistit, sed in objecto talis iudicij, quod objectum est praefata consonantia, vel dissonantia cum natura rationali ut tali.

521. Moralitas actus humani, sive honestas, aut turpitudine dividitur in formalem, & materialem, ita omnes.

Ratio, quia alia convenit actibus independentem a libertate, & haec dicitur materialis: de hac loquuntur Doctores dum in materijs moralibus disceptant, an hic, aut ille actus sit moraliter honestus, aut turpis? eamque aliqui recte vocant radicalem, seu fundamentalem, est enim radix iudicij recti de cuiusvis actus honestate, aut indecentia, quam habet relatè ad naturam rationalem prout talem.

Alia moralitas dicitur formalis, estque ipsa imputabilitas actus honesti, aut turpis ad laudem, vel vituperium, qualiter nequit impurari sine libertate, haec tamen sola non est moralitas per num. 520. nam in eodem actu, ut videbimus, potest esse multiplex moralitas specie distincta: ut in adulterio est malitia contra castitatem, & contra iustitiam. Quare moralitas formalis est libertas actus dependentis a cognitione advertente ad honestatem, aut turpitudinem materialem, stante enim tali cognitione, & libertate est necessario actus imputabilis.

Probabilius est, quod moralitas actuum non sit substantialis actibus nostris liberis physice, seu in genere entis consideratis, quia probabilius libertas non est substantialis, sive intrinseca actibus, ut insinuatum est num. 511. ergo nec moralitas utpote inseparabilis a libertate. Hinc bonitas, & malitia moralis non sunt species, sed accidentia actus moralis.

522. Moralitas materialis aliquibus actibus, tum internis, tum externis est essentialis. Per actus externos huc veniunt omnes actus distincti ab actibus voluntatis, proinde actus non tantum potentialium externarum liberè dependentes a voluntate, sed actus intellectus a voluntate imperabiles ut fidei, haeresis, iudicia temeraria, suspiciones, dubitationes &c.

Affertum ostenditur primo de moralitate materiali actuum malorum, tum externorum, tum Internorum, ejusmodi actus externi essentialiter mali malitia materiali sunt mendacium, blasphemia,

perjurium, hæresis, & alij similes, quia materialis eorum malitia fundatur in sola eorum physica essentia. Eadem est ratio de actibus internis his, eisque similibus, ut de odio DEI, hæresi mentali, simonia mentali, voluntate pejerandi, blasphemandi, mentiendi.

Similiter aliquibus actibus externis, & internis est essentialis materialis honestas. Inter externos computanda est fides, hæc utpote supernaturalis, etiam divinitus in se non potest esse mala, aliàs DEUS foret author malitiæ materialis, cum sit author fidei. Inter internos verò essentialiter bonos est Charitas, & Spes Theologica præsertim supernaturalis; nunquam intrinsicè potest vitari, quia cum DEUS causa per se sit utriusque, ille per se causaret materialem malitiam.

Ratio est eadem de materiali honestate, quam dedi de malitia essentiali, nempe quod materialis honestas istorum actuum radicata sit in physica eorundem essentia, ita Izquierdo n. 10. & 11.

§ 23. Reliquis plerisque actibus tum externis, tum internis materialis bonitas, & malitia est accidentalis, ac semiextrinseca, proinde ab illis separabilis. Izquierdo num. 8. & 9. contra Esparza, & illos Doctores quoad actus internos, quibus volunt libertatem esse essentialem per num. § 11. proinde etiam malitiam materialem. Sed cum verosimiliùs libertas non sit adæquatè intrinsicè actibus, sequitur etiam non esse essentialem eisdem moralitatem materialem.

Probatur primò de bonitate materiali, quia hæc à plerisque actibus internis, ac externis potest separari, utriusque

enim actus possunt vitari à circumstantia finis pravi (possunt enim per actum reflexum ordinari ad finem malum) aut ab alia extrinseca circumstantia, ergo ut sint moraliter boni bonitate materiali, requiritur carentia finis pravi, aut alterius circumstantiæ vitiosæ, sed ejusmodi carentia est actuum essentia accidentalis, ac extrinseca, ergo in esse materialiter mali complentur per quid extrinsecum, ac ijs accidentale, sed quod est actibus extrinsecum, & accidentale est ab iisdem separabile.

Probatur deinde etiam de materiali malitia: plerique enim actus externi eam sortiuntur ab accidente sibi extrinseco, ut dum ordinantur ad finem malum, aut fiunt sub tali, aut tali circumstantia sui infectiva: furti malitia materialis non habetur, nisi prout acceptio rei alienæ habet annexam carentiam necessitatis extremæ, aut proximi periculi in hoc labendi, aut imperij divini concedentis ablationem rei alienæ. Fornicationis malitia materialis habetur per carentiam conjugij, aut divinæ dispensationis concedentis jus in corpus feminae citra præjudicium prolis educandæ: quæ carentia cum sint separabiles ab actibus, etiam est separabilis malitia materialis, cum in esse hujus compleatur per quid extrinsecum Entitati physicae actus.

Edem ratio est de actibus internis, quia plerique horum sunt materialiter mali, aut quia inficiuntur ab aliquo extrinseco e. g. ab imperio reflexo malo eos imperante, aut quin objecta, in quorum solam physicam Entitatem intrinsicè tendunt, sunt accidentaliter, & semiextrinsicè mala proinde actus tales in-

ter-

terni sunt materialiter mali partim à sua Entitate in recto importata, partim ab objecto (quale plerumque est actus externus) non secundum se spectato: sed prout substanti alicui circumstantiæ accidentali vitiosa.

Non est paritas ab actibus divinis liberis, qui tam externi, quam interni sunt essentialiter boni bonitate materiali, & formali, quia nullus actus liber DEI potest necessario procedere à DEO, ergo omnis est essentialiter liber, ex altera parte non potest DEUS malè operari, ergo necesse est operari liberè, & honestè.

§ 24. Bonitas formalis actibus creatis externis secundum omnes est accidentalis, ac extrinseca, nam denominantur formaliter boni, seu honesti à libertate, & bonitate formali actuum internorum, à quibus imperantur (idem dic de malitia formali externorum actuum malorum, hanc enim denominationem desumunt ab actibus internis formaliter, seu imputativè inhonestis) Bonitas verò, ac malitia formalis actuum internorum probabilius non est eis adæquate intrinseca, seu essentialis; quia non est eisdem essentialis libertas, sine qua nullus actus internus potest esse formaliter bonus, aut malus.

Actus externi, qui capaces sunt libertatis, consequenter etiam moralitatis, sunt objecta actuum internorum. Idcirco multi Docteres moralitatem dividunt in formalem, & objectivam: formalem attribuunt solis actibus voluntatis elicitis; objectivam verò omnibus eorum objectis (quorum loquendi modus,

cum passim sit usitatus, etiam nos non raro eo utemur) Hæc divisio meritò displicet Izquierdo *num. 6.* quia plura objecta actuum moralium sunt incapacia moralitatis, talia non possunt habere ullam objectivam moralitatem: sic DEUS est objectum tum charitatis formaliter honestæ, tum odij; quin prout terminans charitatem sit dicendus objectivè honestus, aut objectivè inhonestus, dum est objectum odij.

Meliùs ergo moralitas, quam hi Doctores vocant objectivam, dicenda est materialis in actibus incapacibus moralitatis.

Ex hoc duo colligit Izquierdo. Primum est: quod nullum voluntatis objectum, prout præcisè est objectum illius, habeat ullam moralitatem, quia, prout præcisè est objectum, non pertinet ad libertatem, atque adèò, nec ad moralitatem imputabile est.

Alterum est, & sequitur ex primo: quod cum actus externi subiecti voluntatis dominio, actuum internorum simplicium, seu inefficacium nequeant esse effectus, sed præcisè objecta, consequens sit eosdem actus externos respectivè ad tales actus simplices carere omni moralitate: ejusmodi actus sunt gaudium, simplex complacentia, aut displicentia de actibus externis; nihilominus actus interni voluntatis relatè ad tales etiam actus externos habent propriam moralitatem, sive bonitatem, aut malitiam, sicut relatè ad eosdem habent suam specificam naturam, ut patebit ex §. sequente.

* *

§. III.